

Explanatio sancti Thome

Et hec contentio venit ab emulatione. Et ideo dicit: Et emulationes id est inuidie in his qui minores sunt et minus habent. **Jacob. 3.** Ubi zelus et contentio ibi inconstantia etc. **Job. 5.** Paruulum occidit inuidia etc. **Sap. 2.** Inuidia dyaboli etc. Et emulatio venit ab animositate. Unde dicit. **Animositates in uisione et illatione nocumēti. Eccl. 8.** Cum audace ne eas etc. Et animositas uenit ex dissensionibus. Et ideo dicit. **Dissensiones odiant et contrarietas animorum. Romāoz. vlti.** Obseruetis eos qui dissensiones et offendicula etc. **1. cor. 1.** Ipsium dicatis omnes. et non sint in uobis scismata. **Consequenter enuimerauit eorum mala presentia quantum ad offensionem. Et quia ista specialiter sunt mala in nocumētis uerborum et non factorum. Ideo dimissis nocumētis factorum enumerat nocumēta uerborum in quibus etiam procedit ordine retrogrado. incipiens a posteriore et hoc est cuius expresse malum dicit de aliquo. Et si quidem in manifesto sic est detractor. Et ideo dicit detractiones. Romāoz. 1. De detractores deo odibiles etc. Si uero in occulto tunc est usurarius. Et ideo dicit usurarios: qui latenter seminant discordias. **Eccl. 28.** Susurro et bilinguis maledictus erit. Et hec duo procedunt ex superbia: que animum inflatum contra aliquos proiungere facit in mala uerba. Et ideo dicit: **Inflationes. 1. cor. 4.** Tamquam non sim uenturus ad uos sic inflati etc. Et hec inflationes ueniunt ex seditionibus que sunt preparationes partium ad pugnam. quia inter superbos semper iurgia sunt. **proverb. 13.** Et ideo dicit. **Seditiones id est tumultus ad pugnam. proverb. 17.** Semper iurgia querit malus. Sic ergo patet eorum malicia quod est in mala presentia que multa sunt: et in dissensionibus et in nocumētis. Manifestat autem eorum malicia quod est in mala preterita de quibus non penituerunt cum dicit. **Timone iteque cum uenero humiliet me deus id est affligat apud uos. ita quod et luceam multos uestrum ex his qui ante peccauerunt: ante primam epistolam et non egerunt penitentiam plene post primam epistolam. Et merito luceam. quia sicut gloria patris est gloria filiorum. ita confusio patris est confusio filiorum. Sic samuel lucebat saul. 1. reg. 15. Ubi quoque lucebat saul etc. Et hoc quia non penituerunt nec egerunt penitentiam de peccatis carnalibus predictis quorum quedam sunt contra naturam. Et ideo dicit: **De imunditia id est luxuria contra naturam. Quedam sunt que committuntur cum mulieribus corruptis scilicet uidiuis seu coniugatis. Et ideo dicit. Et in fornicatione. Quedam sunt que sunt in corruptione uirginum. Et ideo dicit. Et impudicitia quare gesserunt assidue Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis: que sunt fornicatio: imunditia: impudicitia etc.******

Capitulum tredecimum.

Ecce tertio hoc uenio ad uos. ut in ore duorum uel trium testium stabit omne uerbum. **Predixi enim et predicabo: ut presens uobis: et nunc absens his qui ante peccauerunt et ceteris omnibus. quoniam si uenero iterum non parca. An experimentum queritis eius qui in me loquitur christus. Qui in uobis non infirmatur sed potens est in uobis. Nam et si crucifixus est ex infirmitate. sed uiuit ex uirtute dei. Nam et nos infirmi sumus in illo: sed uiuemus in eo ex uirtute dei in uobis.** In precedentibus apostolus multa locutus est ad detractionem pseudo: ibi consequenter loquitur contra illos

qui a pseudo sunt seducti. Et circa hoc duo facit. **Primo increpat seductos. Secundo consolatur persistentes. ibi. Decet fratres gaudere etc. Circa primum primo cominatur sententie seueritate. Secundo ostendit suam iudicariam potestate ibi. An experimentum queritis etc. Tertio monet ad correctionem ibi. Uosmetipsos reparate etc. Circa primum primo promittit suam presentiam. Secundo predeminat sui iudicij formam ibi. In ore duorum etc. Tertio cominatur seueram sententiam ibi. Predixi enim et predicabo etc. Promittit ergo primo suum aduentum dicens: **Ecce ego uenio. quasi dicat. Certum sit uobis quod uenio ad uos. et ideo cauete uobis ne inueniam uos iparatos et dicit. Tertio non quod tertio iueritis sed quia tertio iam parauerat ire sic et non iuerit nisi semel: in secundo apparatu impeditus. 1. cor. 4. Veniam in uos cito etc. Veniam inquit et uidebo malos secundum ordinem. tamen ita scilicet quod in ore duorum uel trium testium accusantium seu testantium contra alium quem sit omne uerbum accusatorum. quod quidem dicit **Deus. 17. Memo occidetur uno teste dicente testimonium et eiusdem. 19. Non stabit testis unus contra alium. Vel aliter. In ore duorum etc. Quasi dicat. Hoc quod dico de aduentu meo ad uos ita est certum sicut testimonium duorum uel trium. Sic ergo ordo iudicij erit. Sed seueritate sententie cominatur dicens: **Predixi enim et. Ubi primo insinuat ordinem iudicarij quo est procedendum. in quo exigit ut precedat trina ammonitio: et quantum ad hoc dicit. predixi uobis ut presens: bis quando scilicet eram uobiscum et nunc absens predicabo. ut sic iter ammoneat. predicabo inquit bis qui ante peccauerunt et omnibus alijs. Quasi dicat. omnes moneo. Secundo premissa monitione cominatur sententiam. Unde dicit. Quoniam si uenero non parca iterum. Quasi dicat. Illis qui peccauerunt pepercit prima uice. sed si iterum peccauerint. uel si non egerint penitentiam non parcam eis iterum. Et hoc iuste fit. quia ille cui se semel remittitur et iterum peccat. si remitteretur sibi cresceret in malicia et efficeretur insolens. Et ideo dicit sapiens per uerbos. 13. Qui per uirge odit filium suum etc. Ex hoc ergo ordinatum est in ecclesia ut precedat trina monitio ante quam quis sententia excommunicationis fulminetur. quia committit quod aliqui licet sint in peccatis et offendunt: tamen ex solo uerbo ammonitionis corriguntur et satisfaciunt. Et etiam a leuioribus semper incipiendum est. quod si ammonitione non uocatur ne magis insolens adhibenda est seueritas sententie. **Eccl. 8. Ex eo quod non profert cito sententia etc. Consequenter ne possint calumniari de potestate apostoli ostendit apostolus suam iudicariam potestate dicens. An experimentum queritis. Ubi tria facit. Primo ostendit se habere legationem et potestate iudicandi a christo. Secundo ostendit uirtutem christi ibi. Qui in uobis non infirmatur etc. Tertio ostendit quod uirtus christi etiam ad alios deriuatur ibi. Nam et nos infirmi sumus in illo. Dicit ergo si uenero non parca imo seuerissime iudicabo. et hoc bene possit. quia habeo auctoritatem christi in puniendo et remittendo. **s. 2. Nam si quid donauit uobis etc. s. 5. proverb. 10. Legatione fungimur etc. Et ideo dicit. An experimentum queritis. Quasi dicat. Non est dubitandum de potestate mea. quia quicquid ego loquor uel profert de sententia uel remittendo uel predicando: loquor a christo. **Exod. 4. Perge ergo ego ero in ore tuo. Luc. 21. Ego dabo uobis os et sapientiam etc. Que ergo homo facit ex instinctu spiritus sancti dicitur quod spiritus sanctus facit. ideo apostolus quia a christo mori hoc loquebatur: attribuit christo rationem principali dicens. Qui in me loquitur christus etc. Sed ne dubitetur de potestate et uirtute christi. ideo consequenter apostolus ostendit uirtutem christi cuius dicit. Qui in uobis etc. Ubi primo ostendit uirtutem christi quantum ad ea que**************

in epistolā II ad Corinthios XIII

in eis apparuerunt. Secundo quantum ad ea que in christo sunt ibi. Nam et sic dicit. Dicit ergo habeo potestatem in dicituriam a christo qui in me loquitur qui magne virtutis est in vobis dando dona gratiarum: distributionem spiritus et alia multa que experti estis et non solum non infirmatur sed potens est in vobis. quia potenter vos liberavit a peccato: potenter vos convertit ad bonum. ps. Dominus fortis etc. Sapient. 12. Subest tibi cum volueris posse. Et paulo ante Virtute enim ostendit tu etc. Et non solum potentia christi apparuit in vobis sed etiam in seipso scilicet inquantum a morte crucis quam sustinuit ex infirmitate humana quam assumpsit infirmam in paupertate surrexit et vivit ex virtute dei que est et ipse deus. Talis enim erat illa susceptio que deum hominem faceret et hominem deum. 1. corinth. 1. Quod infirmus est dei fortius est hominibus etc. Vel ex virtute dei scilicet patris qui est etiam virtus christi. quia eadem est virtus patris et filii. Apocalyp. 1. Qui mortuus est. Hec etiam virtus christi derivatur ad nos. Nam et nos infirmi etc. quasi dicat Ad nos etiam pertinet illa virtus. quia et nos infirmi sumus in illo id est ad intentionem illius inquantum propter ipsum multa patimur et mortificamus nosmetipsos et humiliamus nos. 1. corinth. 4. Nos infirmi propter christum etc. supra. 10. Presentia corporis infirma. 5. 4. Semper mortificationem etc. et ideo vivemus id est vivificabimur ex virtute dei in vobis iudicandis. Gal. 1. Qui suscitavit Iesum christum etc. et est sensus. Nos ex virtute qua christus vivit resuscitatur et illa virtute habemus etiam potestatem iudicandi in vobis. Vel vivemus simili beatitudine cum eo et hoc ex virtute dei: que quidem virtus dei est in vobis id est in conscientijs vestris.

Lectio secunda.

Vosmetipsos temptate si estis in fide ipsi vos probate. An non cognoscitis vosmetipsos. quia christus iesus in vobis est. Nisi forte reprobi estis. Spero autem quod cognoscitis. quia nos non sumus reprobi. Oramus autem deum ut nihil mali faciatis. non ut nos probati parcamus: sed ut vos quod bonum est faciatis. Nos autem ut reprobi simus. non possumus enim aliquid adversus veritatem: sed pro veritate. Gaudeamus enim quoniam nos infirmi sumus. Vos autem potentes estis hoc et oramur vestram confirmationem. Ideo enim hec absens scribo. ut non presens durius agam secundum potestatem quam dominus dedit mihi in edificationem et non in destructionem.

Post comminationes severi dei iudicij: subdit apostolus ammonitionem ad preparationem ut iudicium severum non patiantur. Et primo ponit ipsam ammonitionem. Secundo rationem ammonitionis assignat ibi. Ideo hec absens scribo etc. Circa primum duo facit. Primo ponit ammonitionem. Secundo excludit falsam suspensionem ibi. Oramus autem ad deum etc. Circa primum duo facit. Primo monet ut se examinent. Secundo innuit quid per huiusmodi examinationem inuenire possint ibi. Aut non cognoscitis etc. Circa primum sciendum est quod ille qui secure vult comparere in iudicio: debet se primo examinare de factis suis et sic poterit scire veritatem compareat. Et ideo apostolus monet: ut antequam veniant ad iudicium quod

erit in adventu suo ad eos: examinet se dicens: Vosmetipsos examinate et considerate actus vestros. 1. thessal. 5. Omnia probate: quod bonum est tenete etc. Monet autem ut de duobus se examinent scilicet de fide. An dicit. Si estis in fide quam predicavi vobis et a me accepistis de domino iesu christo an excideritis ab ea et sit prolapsi in aliam. Et hoc necessarium est. quia. 1. corinth. 11. dicit. Si nosmetipsos iudicarem etc. Iere. 2. Vide vias tuas etc. Item de operibus. Unde dicit. Ipsi vos probate scilicet an sitis in operibus bonis. et verum conscientia remordeat vos: aliquid mali fecisse. Et hoc utile est. quia. 1. cor. 11. dicitur. Probet autem seipsum homo etc. Gal. 6. Opus suum probet unusquisque. Consequenter cum dicit An non cognoscitis etc. Ostendit quid per huiusmodi examinationem inuenire poterunt. Et primo quid inueniant in se ipsis. Secundo quid inueniant in apostolo ibi. Spero autem etc. In seipsis autem duo inuenire poterunt per examinationem. quia aut scient se tenere fidem et sic inuenire poterunt et cognoscere quod christus sit in eis. et hoc est quod dicit An non cognoscitis vosmetipsos: quia christus in vobis est. 1. nunquid si examinaretis vos sciretis vos habere fidem et cognosceretis quod christus est in vobis. Quasi dicitur. Sic. quia ubi est fides christi ibi est christus. Eph. 3. Habitare christum per fidem. 1. corinth. 6. Refertis quia corpora vestra templum etc. Aut scient se non tenere fidem et sic inuenient quod sint reprobi. Et ideo dicit. Nisi forte reprobi estis id est vere inuenietis vos habere christum nisi forte dimiseritis fidem et reprobi sitis ab eo quod prius habuistis per fidem Iere. 15. Reliquisti meretriciosum abisti. Iere. 6. Malicie eorum non sunt consumpte argentus reprobum etc. Sed hic questio est litteralis de hoc quod dicit An non cognoscitis etc. Nam christus in eis solum manet qui habent charitatem. ut dicit. 1. Iohan. 4. Deus charitas est etc. Si ergo cognoscimus quod christus per fidem sit in nobis. oportet quod hoc sit per fidem formatam. Cognoscetes ergo hoc modo christum esse in nobis scimus nos habere charitatem qua informatur fides. quod quod est contra id Ecclesiast. 9. Nemo scit utrum odio etc. Respondeo dicendum est quod habitare christum in nobis potest accipi dupliciter. Vel quantum ad intellectum. Vel quantum ad affectum. Si quantum ad intellectum sic ipse habitat in nobis per fidem informatam. Et hoc modo nihil prohibet nos per certitudinem scire quod christus habitat in nobis: cum scimus nos tenere fidem: quam ecclesia catholica docet et tenet. Si vero quantum ad affectum sic habitat christus in nobis per fidem formatam et hoc modo nullus potest scire quod christus habitat in nobis vel quod habeamus charitatem nisi per revelationem et specialem gratiam alicui concedatur per certitudinem: per quamdam rationem coniecturam nihil prohibet nos scire posse quod in charitate sumus: quando scilicet quis inuenit se taliter paratum et dispositum ut nullo modo propter aliquod temporale vellet aliquid facere contra christum. 1. Iohan. 3. Si cor nostrum non reprehenderit nos etc. Patet ergo quod apostolus loquitur quantum ad primum modum. Vel etiam loquitur de cognitione que est per coniecturam quandam ut dictum est. Argumentum autem procedit quantum ad secundum modum et de cognitione que est per certitudinem. Quid autem in apostolo possint inuenire subdit dicens. Spero autem etc. Nam quia isti corinthij possent dicere Nos non sumus reprobi: sed ideo non tenemus documenta tua quia non sunt recta sed reprobata. et ideo dicit. Quicquid sit de vobis tamen spero quod ex veritate doctrina nostra quam ostendi vobis cognoscetis quod non sumus reprobi et non docuimus mala nec exclusi sumus a potestate quam vicimus nos habere. Ecclesiast. 19. Et vi-

Explanatio sancti Thome

At cognoscitur vir Matt. 7. **A** fructibus eorum etc. **¶** **C**o
 sequenter cum dicit **O**ramus autem etc. **E**xcludit suspi
 cionem. **C**ominatus enim fuerat eis iudicium seuerum
 cum ostenderat potestatem suam in iudicando et indice
 rat examinationem: credens christum in eis esse nisi ipsi
 essent reprobi. **S**ed tamen hoc dimittit sub dubio vtrius
 sit christus in eis. **E**t quia isti possent credere et suspicari
 quod apostolus gauderet de hoc quod essent reprobi: ut ipse in
 comparatione ad eos maior apparet: et ut in eis posset
 exercere seuerius iudicium. **I**deo apostolus hanc suspi
 cionem remouet hic. **P**rimo per orationem quod per eis
 ad deum dirigit. **S**ecundo per gaudium quod de eis co
 cepit ibi. **G**audemus enim etc. **O**rat autem ut ipsi inue
 niantur innocentes. quia examinantur ex seueritate iudi
 cij. **E**t ideo dicit. **O**ramus autem scilicet deum ut vos ni
 hil mali faciatis. **Q**uasi dicat. non credatis quod velimus
 quod sitis reprobi. sed oramus ut nihil etc. **T**ertio orat quod ipse ap
 pareat infirmus per quod excluditur appetitus excellen
 tie apostoli in comparatione ad eos. **E**t ideo dicit. **N**on
 scilicet oramus ut probati parcamus id est non ut nos co
 mitemur probati in comparatione ad vos sed magis ut vos quod
 bonum est faciatis. **S**alathas. 6. **B**onum autem facietes etc. ps.
Viriliter agite et confortetur cor vestrum. **N**os autem ut res
 probi sumus amittendo potestatem puniendi et iudicandi.
 quia ubi non est culpa omnes sumus pares et vnus non
 habet potestatem iudicandi super alios. **M**agis ergo vult
 apostolus ut sint boni quam ut subiacent potestati iudicij sui
Et quod careat potestate iudicandi si boni sint: ostendit cum
 dicit **N**on enim possumus etc. **Q**uasi dicat. **N**os non la
 boramus nisi pro veritate et pro ipsa stamus. **C**onstat au
 tem quod si puniremus innocentes faceremus contra veri
 tatem et contra iusticiam. **U**nde cum apostolus non pos
 sit facere contra veritatem sed pro veritate id est pro ius
 ticia. manifestum est quod non puniet innocentes. **M**orans
 dum est secundum augustinum in glosa quod ad vitandum pecc
 cata: necessaria sunt duo scilicet liberum arbitrium et gra
 tia dei. **S**i enim liberum arbitrium non esset necessariu
 nunquam darentur homini precepta nec prohibitiones nec
 exhortationes. **F**rustra etiam darentur pene. **G**ratia eti
 am est necessaria. quia nisi deus omnes regeret per gra
 tiam suam non posset homo stare. **F**rustra etiam orarem
 quod non inducat nos in temptationem. **E**t ideo apostolus
 ostendens vtriusque esse necessariu: orat deum pro gratia
 obtinenda: et monet ut per liberum arbitrium recedant a
 malo et faciant bonum. **U**nde dicit. **O**ramus quantum
 ad primum: **E**t nihil mali faciatis quantum ad secundu.
¶ **C**onsequenter cum dicit **G**audemus etc. **R**emouet falsam
 suspicionem propter gaudium de bono ipsorum co
 ceptum. **E**t primo ponit gaudium quod de ipsorum in
 nocentia concipit. **S**ecundo orationem quam pro ipsorum
 perfectione emittit ibi. **H**oc autem oramus vestram etc.
Dicit ergo **O**ramus quod vos probati pareatis sed nos in
 firmi et hoc apparet ex affectu nostro. quia gaudemus quod
 scilicet aliqui sint inter vos boni et innocentes ex quo sub
 trahitur nobis potestas iudicandi et videmur infirmi. **E**t
 hoc est quod dicit **G**audemus quoniam nos infirmi sumus
 id est non exercentes potestatem nostram. **N**os au
 tem potentes id est sic bene agentes et vitia vincentes quod
 subtrahitis vos a potestate nostra iudicandi. **C**um enim
 aliquis male agit subdit se potestati iudicis. sed bene fa
 ciendo repellit illam a se. **R**omanorum. 13. **V**is non time
 re potestatem. **B**enefac. etc. 1. corinthios 7. 4. **N**os infir
 mi vos fortes. **D**e isto gaudio dicitur **P**hilip. 2. **S**au
 deo et congratulor vobis etc. **E**t non solum de his gaude
 mus: sed etiam super hoc oramus vestram consumatio
 nem id est perfectionem. **I**n rebus enim naturalibus vi

demus quod quilibet res naturalis naturaliter tendit ad su
 am perfectionem: ad quam habet naturale desiderium.
Et ideo cuiuslibet rei naturae virtus naturalis ut ad suam per
 fectionem naturalem possit peruenire. gratia autem da
 tur homini a deo per quam homo perueniat ad suam vi
 timam et perfectam consummationem id est beatitudinem
 ad quam habet naturale desiderium. **U**nde quando alius
 quis non tendit ad suam perfectionem: signum est quod non habet
 beatitudinem de gratia dei. **E**t ideo apostolus ut isti possint
 in gratia crescere orat ut perficiantur. et **P**hilip. 1. **O**ro
 ut charitas vestra etc. **E**ph. 6. **E**t possitis resistere in die
 malo etc. **¶** **C**onsequenter posita ammonitio eorum ammonitio
 assignat dicens: **I**deo hoc absens scribo etc. **I**deo absens scri
 bo vobis hoc monedo vos ne sepe cogit aliquid facere con
 tra voluntatem meam que est ut nihil dure agam contra vos
 nisi quatenus per vos compellat. **E**t ideo dicit. **E**t non pre
 sens vobis: durius agam contra vos quam velim vel quam ves
 litis. **¶** **A**p. 11. **H**os quidem tanquam pater monens proba
 sit etc. **S**. 10. **A**biens confido in vobis. **R**ogo autem vos
 ne presens audeam etc. **S**ed quia corinthii possent dice
 re nunquid etiam si bene fecerimus: non poteris contra
 nos o apostole dure agere. **I**deo responderet dicens. **N**on.
 quia non propono nec possum agere: nisi secundum quod recepti
 a deo potestatem. **D**eus autem dedit mihi hanc potesta
 tem scilicet ligandi atque soluendi in edificationem non in
 destructionem id est ut vos edificemini et non ut destrua
 mini. **E**t si dure vos corrigerem non edificarem sed des
 truerem. **S**. 10. **D**e potestate nostra quam dedit nobis vos
 minus ad edificationem etc. **H**anc autem potestatem des
 dit dominus paulo **A**ctu. 9. r. 13. **S**egregate mihi bar
 nabam et paulum ad opus etc.

Lectio tertia:

Decetero fratres gaudete perfecti estote:
 exhortami: id est sapite: **P**ace habete
 et de pace et dilectione erit vobis cum
Salutate inuicem in osculo sancto **S**alutat
 vos omnes sancti. **G**ratia domini nostri ie
 su christi et charitas dei et comunicatio san
 cti spiritus sit cum omnibus vobis Amen.
In precedentibus apostolus increpauit seductos a pseu
 do: hic vero consolatur persistentes in fide et doctrina sua
Et primo ponit monitionem. **S**ecundo subdit salutato
 nem ibi. **S**alutate in osculo. etc. **C**irca primum primo ponit
 monitionem. **S**ecundo premium inplete monitio
 nis ibi. **E**t deus pacis etc. **M**onet autem ad tria. **P**rimo
 qualiter se habeant in seipsis. **S**ecundo qualiter se ha
 beant ad proximos. **T**ertio qualiter debent esse omnes
 ad inuicem. **I**n seipsis autem debent bona duo habere.
Primo gaudium de bono habito et quantum ad hoc vi
 cit. **D**ecetero fratres qui constantes fuistis gaudete in
 his que ad seruitium dei facitis. **E**t hoc est necessarium
 ad hoc quod sitis iusti et virtuosus. quia nullus est virtuosus
 seu iustus qui non gaudet iusta et virtuosa operatione. **E**t
 ideo dicitur in psalmis. **J**ubilate deo omnis terra: serui
 te domino in leticia. **P**hilipenses. 4. **G**audete in domi
 no semper. iterum dico gaudete etc. **E**t vere semper est gau
 dendum. quia gaudium conseruat hominem in bono ha
 bitu. quia nullus potest esse diu in eo quod tristat. **S**e
 cundo debent habere boni in seipsis emulationem perfe
 ctionis. et quantum ad hoc dicit. **P**erfecti estote. id est
 semper tendatis ad profectum. **H**ebreorum sexto. **Q**ua
 propter intermittentes inchoationis christi sermonem

in epistolam II ad Corinthios XIII

ad perfectionem scz. Non est autem hoc quod hic dicitur preceptum scz qd homo sit perfectus: sed hoc qd semper tendat ad perfectionem: et hoc est necessarium: quia qui non studet ad proficiendum est in periculo deficiendi. **U**dem enim qd nisi remiges conentur ascendere: nauis semper descendit. **E**t ideo dicebat dominus. **M**arci. 6. **E**stote per seculum. **P**roximis autem est impendenda exhortatio ad bona. **E**t quantum ad hoc dicit. **E**xhortamini. **E**ccl. 17. **U**nicius mandauit de primo. **R**o. 12. **Q**ui exhortatur in exhortando. **A**po. vlt. **Q**ui audit dicat veni. **C**ommunia autem omnibus debent esse duo scilicet vt idem sapiant. **E**t ideo dicit. **I**dem sapite: et vt pacem habeant. **E**t ideo dicit. **P**acem habete. **E**t hec duo ita se habent qd vnus est exterior: alius interior? **C**onstat enim qd corpora non possunt seruari et ordinari nisi membra ordinentur ad inuicem. **S**imiliter nec ecclesia nec ecclesie membra nisi ordinentur et vniantur ad inuicem. **E**t autem duplex vnio necessaria ad membra ecclesie vnicienda. **U**na est interior vt scilicet idem sapiant per fidem quantum ad intellectum idem credendo: et per amorem quantum ad affectum idem diligendo. **E**t ideo dicit. **I**dem sapite. i. idem sentiatis de fide et idem diligatis affectu charitatis: quia tunc est vera sapientia quado operatio intellectus perficitur et consummatur per quietationem et delectationem affectus. **U**nde sapientia dicitur quasi sapida scientia. **R**oma. 15. **E**t sic vnanimis vno ore honorificetis deum. **P**ri. **C**o. pmo. **I**psium dicitis. **P**hil. 2. **I**dem sapiatis. **A**lia est exterior: scilicet pax. **E**t ideo dicit. **P**acem habete inter vos. **H**eb. 12. **P**acem sequimini. **H**eb. 12. **I**nquire pacem. **2. T**he. 3. **I**pe deus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco. **C**onsequenter vno dicit. **E**t deus pacis et dilectionis erit vobiscum: ponit premium quod redditur in plenitudine monitionem predictam. **Q**uasi dicat. **S**i seruabitis pacem inter vos: deus pacis et dilectionis erit vobiscum. **C**irca quod notandum est qd apud gentiles consuetum erat qd aliqui ex donis denominabant deos quia licet esset vnus deus tantum tamē singula dona sua denominabant deos ex illis donis sicut ex dono pacis denominabant deum pacis. et ex dono salutis deum salutis. **H**uius vocabulo alludens apostolus dicit. **D**eus pacis. **R**o. 15. **N**o qd pax sit vnus deus. sicut illi dicebant. sed ideo ipse dicitur deus pacis quia est dator pacis et amator. **J**ob. 14. **P**acem meam do vobis. **R**o. 15. **N**on est deus diuisionis sed pax. **R**oma. 15. **C**haritas dei diffusa est in cordibus nostris. **I**pe etiam est auctor pacis. **J**ob. 16. **I**n me pacem habebitis. **I**pe in pace habitat. **P**s. **I**n pace factus est locus eius. **I**tem non solum est deus pacis sed etiam dilectionis. **E**t ideo dicit. **D**eus pacis et dilectionis erit vobiscum. et hoc ideo est quia qui est in vera pace cordis et corporis est in charitate et qui manet in charitate in deo manet et deus in eo. vt dicitur pmo **J**o. 4. et quia homo non meretur nisi per pacem et dilectionem. **J**ob. 14. **S**i quis diligit me. **C**onsequenter cum dicit. **S**alutate inuicem in osculo. **P**onit salutationem et circa hoc primo indicit eis mutuam salutationem. **S**ecundo salutat eos ex parte aliorum. **I**bi. **S**alutate vos. **T**erno salutat eos ex parte sua. **G**ratia dei. **M**utuam salutationem indicit faciendam per osculum. **U**nde dicit. **S**alutate inuicem vobis in osculo sancto. **U**bi notandum est qd osculum est signum pacis. **N**am per os in quo datur osculum homo respirat. **E**t ideo quado homines dant sibi mutuam oscula signum est qd vniant spiritus suum ad pacem. **E**st autem pax simulata et hec est eorum qui loquuntur pacem cum proximo suo mala autem. **R**o. 16. vt dicitur in **P**s. **Q**ue quidem sit per osculi fraudulentiam. **P**rouerb.

27. **M**eliora sunt verba diligentis. **E**t est et pax mala et turpis quando scz conueniunt ad malum faciendum. **S**ap. 14. **I**n magni uiuentes in scientie bello. **E**t hec fit per osculum libidinosum. **P**rouerb. 7. dicitur de mala muliere qd apprehensum de osculatur iuuenem. **R**o. 16. **E**t est et pax sancta qua facit deus. **P**hil. vltimo. **E**t pax dei qd exuperat. **R**o. 16. et hec fit per osculum sanctum quia vnit spiritum ad sanctitatem. **E**t de hoc osculo dicitur hic. **I**n osculo sancto. **E**t ex hoc inoleuit consuetudo qd fideles et sancti vtri in signum charitatis et vnionis se osculantur. **E**t datur pax in ecclesiis in osculo sancto. **E**x parte autem aliorum salutat eos dicens. **S**alutate vos sancti omnes quia omnes sancti et fideles sperant et desiderant ac orationibus procurant salutem nostram. **U**nde omnes fideles christi ad inuicem sperant et desiderant sibi salutem. **P**s. **P**articipem me fac deus. **R**o. 16. **E**t ex parte sua salutat eos apostolus dicens. **G**ratia domini nostri. **R**o. 16. **U**bi sciendum est qd duplex est modus appropriandi aliquid diuinis personis. **U**nus est essentialiter: alius casualiter. **E**ssentialiter autem appropriatur diuinis personis sicut patri potentia. quia ipse est potentia essentialiter in quantum est principium. **F**ilio sapientia in quantum est verbum. **S**piritui sancto amor in quantum est bonitas. **H**ic vero apostolus non appropriat ista hoc modo scilicet per essentialiter: quia sic omnia appropriarentur spiritui sancto: sed appropriat per causas. **E**t ideo cum gratia sit donum quo dimittuntur nobis peccata. **R**oma. 3. **I**ustificati gratis. **E**t remissio peccatorum sit nobis facta per filium qui carnem nostram accipiens pro peccatis nostris satisfecit. **J**ob. pmo. **G**ratia et veritas. **R**o. 16. **P**ropter hoc apostolus attribuit gratiam christo. **U**nde dicit. **G**ratia domini nostri. **C**haritas autem est nobis necessaria quia oportet nos vniri deo. pmo **J**ob. 4. **Q**ui manet in charitate in deo manet. **R**o. 16. **E**t quia hoc est a deo patre in quantum ipse sic dilexit mundum vt filium suum vnigenitum daret. vt dicitur **J**ob. 3. **R**oma. 5. **C**ommendat autem deus suam charitatem. **I**deo sibi vt principio istius charitatis attribuit charitatem cum dicit. **E**t charitas dei scilicet patris. **C**ommunicatio vero diuinorum fit per spiritum sanctum quia est distributor donorum: spiritualium pmo **C**o. 12. **H**ec omnia operatur vnus et eisdem spiritus. **E**t ideo spiritui sancto attribuit communicationem cum dicit. **E**t communicatio spiritus sancti. **U**el attribuit sibi hoc. quia ipse est communis alijs duabus personis. **S**ic ergo apostolus in salutatione sua operat omnia necessaria cum dicit. **G**ratia domini nostri iesu christi et charitas dei et communicatio spiritus sancti sit semper cum omnibus vobis. **A**men. **G**ratia christi qua iustificamur et saluamur charitas dei patris qua sibi vnimur: et communicatio spiritus sancti diuina nobis dona distributorum. **A**men

¶ **E**xPLICIT aurea expositio super secunda epistola ad corinthios angelici doctoris sancti **T**home de aquino ordinis predicatorum.